

Ein búskapur á netinum

At Alnetið hefur broytt okkara gerandisdag nógv eftir fáum árum munnu tey flestu vera samd um. Men hvør sigur, tað endar her? Hvat sigur tú til ein heim uttan bankar, og har pengar, sum vit kenna teir í dag, ikki eru til

Gunnar Skúvadal

Tað er kanska at spennan bogan nakað nógv, at tosa um at bankarnir púra onga funktión fara at hava longur, og at ikki bara seðlar og myntir, men eisini heil gjaldoyru – krónur, dollarar, evrur og so framvegis, fara at hvørva, og at vit í staðin fáa veruliga harðan valuta, sum einans er til í talgilda heiminum. Men hinvegin. Hvør ímyndaði sær fyri bara 20 árum síðani tað kollveltingina, sum vit hava sæð innan kst – kunningar og samskiðstækni?

Leyp bankan um

Ein av eginleikunum hjá Alnetinum er, at tað minkar um frástøðuna millum okkum menniskju. Ítøkiliga er tað í hesum førinum frástøðan millum tey sum hava pengar, og tey sum tørva pengar, sum er minkað.

Í Evropa er tað ikki so vælent enn, men í USA hevur tað leingi verið ein vanligur og viðurkendur partur av lánmarknaðinum. Sonnevndir "lániklubbar", har sambond verða knýtt millum lánara og lánveitara, sum í báðum førum eru púra vanlig fólk.

Ein tann stórsti klubbin í USA eitur beint fram Lending Club, og har hittist familjan sum vil hava nýggjan køk, men ikki eigur pengarnar júst nú, ella maðurin, sum hevur stóra og dýra skuld til fleiri ymisk kreditkort, við fólk, sum eiga meir, enn tey hava brúk fyri, og fegin vilja læna út fyri eitt hampuligt avkast.

Og tøluni tala fyri seg. Higar til hevur Lending Club veitt lán fyri væl yvir eina milliard dollarar. Og higar til eru yvir 94 milliónir dollarar goldnir í rentum til tey, sum hava

veitt øðrum lán gjøgnum klubban.

Tað fungerar soleiðis

Fólk sum av einihvørjari orsök mangla pengar kunnu fara inn á www.lendingclub.com

Lending Club ger síðani eina kreditmeting, og um viðkomandi verður góðkendur, verður lánið boðið út á heimasíðuni sum ein iløga.

Eitt dømi kundi verið familjan Jones, sum vil lána 10.000 dollarar til ein nýggjan køk. Familjan fær metingina C á einum stiga, har A er tað hægsta og G tað lægsta. Hvør bólkur hevur

aftur fimm undirbólkur, so tilsamans eru 35 ymiskir kreditflokkar, og rentan verður ásett eftir hvørjum flokki, umsøkjarin endar í. Grundrentan er ásett til 5,05 prosent um árið, harafturat kemur so váðaiskoyti, sum er millum 0,98 (bólkur A1) og 19,84 (bólkur G5).

Um familjan Jones endar í bólki C3, er teirra renta 15,8 prosent um árið, um tey gjalda lánið aftur eftir tveimum árum. Tey kunnu eisini velja longri afturgjaldstíð, men so er rentan nakað hægri.

Tá lánið er komið út á heimasíðuna hjá Lending Club, kunnu íleggjarar bjóða uppá ein lut

av láninum. Tað nýtist ikki at vera ein so stórir partur, heilt niður í 25 dollarar, men tá lánið er fullteknað fær familjan lánið útgildið.

Nú fær Lending Club so hvønn mánað rentur og avdrög og sendir pengarnar víðari til íleggjararnar. Um familjan Jones av einihvørjari orsök gevst at rinda, fer Lending Club rættarvegin fyri at fáa pengarnar, men í síðsta enda eiga íleggjararnir váðan, og teir risikera tí at missa pengarnar, um familjan ikki megnar at gjalda.

Øll vinna

Grundtankin aftanfyrir er, at íleggjararnir fáa eitt munandi betri avkast, enn um teir settu pengarnar í bankan ella keyptu lánsbrøv. Og lántakari fær eina bíligari figging.

Lending Club mælir sín um íleggjarum til at spjaða váðan, og keypa smáar lutir í fleiri lánnum heldur enn ein stóran part av einum láni.

Hevur tú 5.000 dollarar at læna út, er betur at keypa 100 lutir, spjaddir í ymsum bólkum, tí tað minkar um váðan og økir avkastið.

Og tíðin arbeiðir fyri Lending Club. Tí jú fleiri søgulig tøl tey hava at vísa á, betur er grundarlagið hjá íleggjarunum at meta um

evnini hjá klubbanum at kreditmeta tey sum biðja um lán.

Hvønn dag kunnu út-lænarar á heimasíðuni hjá klubbanum fáa upplýsingar um pengaflytingar júst tann dagin, um nakar ikki rindar til tíðina, og hvør dividendan nú bleiv á teimum lánunum, sum ikki fylgdu avtalunum men fóru til inkasso.

At reka ein klubba sum Lending Club kostar onki í mun til hvat tað kostar at reka ein vanligan banka, eins og hesir klubbar ikki eru tyngdir av somu strongu lógarkrøvum til eitt nú solvens sum bankarnir. Tí eru teir sera truplir hjá bankunum at kappast við.

Eisini gjaldoyra

Men tað ber eisini til at fara eitt stig víðari á netinum og keypa við hvørki krónum ella dollarum men – ja, tú gitti rætt – Bitcoins! Hetta er eitt lutfalsliga nýtt gjaldoyra, sum einans er til á netinum og einans kann brúkast á netinum. Tað kann tó vekslast um til onnur gjaldoyru og soleiðis eisini brúkast í veruligum, fysiskum handli. Um Bitcoins er eisini tað at siga, at hetta fyrbrigdið ikki er heilt so meinaleyst sum eitt nú lániklubbar. Tí í teimum

skeivu hondunum kann hetta netgjaldoyrað brúkast til at figgja ólógligt virksema og eisini til at hvítvaska pengar. Av tí sama hevur tað verið upp á tal at forbjóða Bitcoins, men – í tráð við náttúruna í netinum – forboð er lættari sagt enn gjørt.

gunnar@socialurinn.fo

